

Izazovi prilikom pripreme projekata u oblasti
obrazovanja odraslih – kako ih prevazići?

APRIL, 2021

Sadržaj

<i>Izazovi prilikom pripreme projekata u oblasti obrazovanja odraslih – kako ih prevazići?</i>	3
Razmišljate o pisanju projektne prijave, ali ne znate odakle da počnete? Planiranje ciljeva i uticaja projekta je uvek dobro mesto za početak	3
Toliko je mesta za unapređenje sistema obrazovanja odraslih, kako da budem siguran da su moji projektni ciljevi u skladu sa poslednjim trendovima u Evropi?.....	3
Obrazovanje odraslih se može fokusirati na veliki broj veština, kako da izaberem na koje da se usmeri moj projekat?.....	5
Postavili ste ciljeve projekta, ali niste sigurni kako razvijate aktivnosti - Upoznajte se sa aktuelnim evropskim projektima i inicijativama.....	5
Inicijativa <i>Upskilling Pathways</i> – neizostavan deo unapređenja obrazovanja odraslih u zemljama Evropske unije	5
Digitalizacija – u sve se meša.....	6
Primeri dobre prakse – nepresušan izvor inspiracije.....	6
<i>Izvori</i>	8

Izazovi prilikom pripreme projekata u oblasti obrazovanja odraslih – kako ih prevazići?

Imajući u vidu da je cilj Evropske komisije da do 2025. godine bude na raspolaganju 540 miliona aktivnosti obuka odraslih, od kojih bi čak 60 miliona aktivnosti bilo namenjeno direktno odraslima sa niskim nivoom kvalifikacija, a 40 miliona aktivnosti nezaposlenim odraslim osobama, i te kako ima mesta za unapređenje obrazovanja odraslih i sprovođenje projekata u ovoj oblasti. U tom cilju bi, sve zainteresovane strane, a posebno škole za obrazovanje odraslih, trebalo da iskoriste priliku i uključe se u unapređivanje sistema obrazovanja odraslih upravo u skladu sa postavljenim evropskim ciljevima.

Ukoliko ste zainteresovani za pisanje i sprovođenje projekata u oblasti obrazovanja odraslih, a niste sigurni odakle da počnete, imamo par korisnih informacija, kao i nekoliko ključnih dokumenata na koje bismo skrenuli pažnju u tekstu ispod.

Razmišljate o pisanju projektne prijave, ali ne znate odakle da počnete? Planiranje ciljeva i uticaja projekta je uvek dobro mesto za početak

Kada razmišljate o temi projekta u okviru obrazovanja odraslih, potrebno je da imate na umu da u oblasti obrazovanja odraslih na evropskom nivou postoje određeni indikatori obrazovanja odraslih koji se prate, kao i ciljevi koje je potrebno dostići. Sa tim u vezi, brojni projekti se sprovode upravo radi dostizanja tih ciljeva, a ti projekti se pre svega razlikuju u ambicioznosti svojih ciljeva i planiranog uticaja. Na primer, ukoliko planirate projektnu prijavu sa manjim brojem partnera iz svega nekoliko evropskih zemalja, i uticaj projekta će biti konkretniji i pre svega usmeren na te ustanove i njihove zajednice, dok će ambiciozniji projekti sa velikim brojem partnera iz različitih država uticati na izmene čitavih sistema obrazovanja odraslih u tim državama.

Sa tim u vezi, projektne aktivnosti je potrebno uskladiti sa konkretnim ciljevima, dok bi, sa druge strane, ti ciljevi trebalo da budu u skladu sa evropskim indikatorima za obrazovanje odraslih koje možete pronaći u **Evropskoj agendi veština** ([European Skills Agenda](#)). Evropska agenda veština predstavlja petogodišnji plan za pomoć pojedincima i preduzećima u razvijanju kvalitetnih veština u što većoj meri, koje će biti iskorišćene za jačanje održive konkurentnosti, obezbeđivanje društvene pravičnosti i izgradnju otpornosti u cilju što boljeg odgovora na krizne situacije. Upravo ovi navedeni ciljevi su pogodno tlo za planiranje projektne prijave.

Postavite sebi pitanja: Na koji način bi vaš projekat mogao da doprinese unapređenju veština kod odraslih? Koje aktivnosti bi doprinele ostvarivanju tog cilja? Da li biste se bavili unapređenjem veština kod određene grupe odraslih ili biste uticali na sisteme obrazovanja odraslih u partnerskim državama na projektu?

Ovo su samo neka od pitanja koja bi mogla da pomognu u razvijanju projektne ideje.

Toliko je mesta za unapređenje sistema obrazovanja odraslih, kako da budem siguran da su moji projektni ciljevi u skladu sa poslednjim trendovima u Evropi?

Najvažnije je da počnete od identifikovanja nedostataka i prilika za unapređenje obrazovanja odraslih u Srbiji i Evropi, te formirate projekat u skladu sa aktuelnim problemima, nacionalnim i evropskim inicijativama, smernicama i postavljenim ciljevima u zvaničnim dokumentima.

Imajući u vidu da je Evropska komisija u dokumentu [Education and Training Monitor 2020](#) ocenila da postavljeni cilj za učešće odraslih u obrazovanju za 2020. godinu nije postignut, te da je poboljšanje tokom protekle decenije bilo sporo i neujednačeno, mesto za napredak i te kako postoji. U međuvremenu su postavljeni i novi ambiciozni ciljevi u Evropskoj agendi veština ([European Skills Agenda](#)) za 2025. godinu, te projekti koji za cilj imaju da povećaju učešće odraslih u obrazovanju, kao i koji promovišu mogućnosti, koristi i značaj obrazovanja odraslih na lokalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, od velikog su značaja za dostizanje ovih ciljeva i mogu biti ocenjeni kao izuzetno relevantni prilikom evaluacije projektnih prijava.

Ukoliko razmišljate o sprovođenju projekta kojim se teži da se podstakne povećanje učešća odraslih u obrazovanju, trebalo bi da imate na umu i da je jedna od najvećih prepreka i razloga za slabo učešće odraslih u obrazovanju to što, najčešće, ishodi učenja nisu prepoznati niti vrednovani od strane privrede, kao ni države. Naime, upravo je u dokumentu [Education and Training Monitor 2020](#) zaključeno da stepen priznavanja ishoda prethodnog učenja odraslih direktno utiče na učestalost i stepen uključivanja odraslih u mogućnosti koje su im na raspolaganju za obrazovanje. Sa tim u vezi, projekti koji imaju za cilj da omoguće sistematske promene i podrže inicijative za formalno priznavanje prethodnog učenja obrazovanja odraslih, ali i pripremu sektora privrede za priznavanje i prepoznavanje ishoda učenja, mogu značajno doprineti i motivisati ciljne grupe, te uticati na povećanje broja odraslih koji se uključuju u različite vidove obrazovanja.

Ukoliko, pak, razmišljate o prilagođavanju obrazovanja odraslih potrebama društva i privrede u budućnosti, ponovo vam može koristiti dokument [Education and Training Monitor 2020](#) koji prepoznaje da je važno da se obrazovanje pripremi za izazove u novoj eri, te da je za to presudno da pojedinci poseduju veštine, znanje i kvalitete neophodne da bi se osećali samopouzdana, da bi bili uspešni i podstakli društveni, ekonomski i ekološki napredak u Evropi. Potrebno je da se učenje/obrazovanje preispita kako bi se udovoljilo ekonomskim i društvenim potrebama u budućnosti, te da se obrazovanje prilagodi „četvrtoj industrijskoj revoluciji“ transformišući se u „Obrazovanje 4.0“. Postoje neki dugoročni trendovi u obrazovanju koji se jasno pojavljuju i na koje obrazovni sistemi moraju da daju odgovore, a koji mogu poslužiti i kao korisne smernice za modernizaciju obrazovanja odraslih u skladu sa potrebama privrede i društva u budućnosti, poput navedenih:

- Celoživotno učenje i potreba da se zna kako se uči i obučava i nakon završetka školovanja;
- Digitalne veštine kao deo osnovne pismenosti, a samim tim i digitalno obrazovanje kao presudno za izlazak na tržište rada;
- Takmičenje ljudi sa inteligentnim uređajima i tehnološkim napretkom. U novoj eri ljudske uloge se moraju redefinisati i obrazovanje se mora usredsrediti na veštine kao što su kreativnost, rešavanje problema, pregovaranje, prilagodljivost, kritičko razmišljanje, saradnja, empatija i komunikacija;
- Prelazak na individualizovano, digitalno učenje umesto standardizovanog masovnog obrazovanja;
- Potreba za interdisciplinarnim radnim procesima;
- Raznovrsnost pružalaca usluga obrazovanja i obuka sa sve više puteva i mogućnosti za učenje i sticanje kvalifikacija;
- Značaj medijske pismenosti i kritičkog mišljenja za demokratiju;
- i slično.

Obrazovanje odraslih se može fokusirati na veliki broj veština, kako da izaberem na koje da se usmeri moj projekat?

Prepoznavanje potrebnih veština i osmišljavanje projektnih aktivnosti koje će podržati njihovo unapređivanje, jedan je od najvažnijih koraka prilikom pripreme kostura projektne prijave koja se bavi ovom temom.

U evropskim dokumentima veštine su grupisane na različite načine, ali su najčešće podeljene na:

- osnovne veštine, kao što su pismenost, računanje i digitalna pismenost
- stručne ili tehničke veštine,
- preduzetničke i transverzalne veštine, poput poznavanja stranih jezika, ličnog razvoja i učenja kao se uči.

U tom kontekstu, izuzetno je korisna i [Evropska agenda](#) veština koja utvrđuje petogodišnji akcioni plan sa 12 akcija kojima će ljudi u Evropi moći da steknu bolje i potrebne veštine.

Ukoliko želite da saznate koje to veštine nedostaju odraslima u određenim državama i regionima na koje se vaš projekat fokusira, uvek možete pregledati koje su to veštine koje nedostaju i kako su one klasifikovane, poput:

- Veštine za posao ([Skills for jobs](#));
- Raditi zajedno ([Working together](#));
- Pomaganje ljudima da razviju veštine tokom svog života ([Helping people to develop skills throughout their lives](#)).

Pored toga, ukoliko vas interesuje kakva je situacija po pitanju potrebnih veština u državama sa kojima planirate pripremu projektne prijave, pregled nacionalnih agendi veština država članica Evropske unije možete pronaći u okviru sekcije [National Skills Agenda](#).

Dodatno, ukoliko se vaš projekat posebno fokusira na unapređene veština ciljnih grupa poput migranata, izbeglica i osoba koje su iz država van Evropske unije, može biti od koristi i alat Evropske komisije [EU Skills Profile Tool](#) koji može da pomogne pri proceni njihovih veština, davanju daljih smernica, prepoznavanju potrebe za usavršavanjem, ali i traženju posla.

Postavili ste ciljeve projekta, ali niste sigurni kako razvijate aktivnosti - Upoznajte se sa aktuelnim evropskim projektima i inicijativama

Inicijativa *Upskilling Pathways* – neizostavan deo unapređenja obrazovanja odraslih u zemljama Evropske unije

Aktuelna i izuzetno važna evropska inicijativa je [Upskilling Pathways initiative](#) koja se sprovodi u zemljama Evropske unije, a koja ima za cilj da pomogne odraslima koji se bore sa osnovnim veštinama da steknu minimalni nivo kompetencija u okviru jezičke, numeričke i digitalne pismenosti.

Ukoliko se vaš projekat bavi upravo sticanjem osnovnih veština kod nisko-kvalifikovanih odraslih osoba, smernice date u ovoj inicijativi mogu biti od pomoći. Sa tim u vezi, tri koraka unapređenja osnovnih veština odraslih definisanih u samoj inicijativi mogu biti od koristi pri planiranju projektnih aktivnosti:

- **Korak 1 - Procena veština**, kojom se podvlači važnost prepoznavanja prethodnog znanja i iskustva odraslih, te identifikuju veštine koje osobe već poseduju i definišu veštine koje je potrebno da usavrše. Projektne aktivnosti koje se u tom smislu mogu planirati mogu biti upravo u obliku „revizije veština“, te izjava o veštinama koje pojedinac poseduje može biti osnova za planiranje prilagođene ponude učenja.
- **Korak 2 - Ponuda za učenje**, koja će biti prilagođena potrebama korisnika definisanim u prethodnom koraku. Cilj je da korisnik dobije ponudu za obrazovanje i obuku koja ispunjava potrebe utvrđene procenom veština. Ponuda treba da ima za cilj unapređenje jezičke, numeričke i digitalne pismenosti ili omogućavanje napretka ka višim kvalifikacijama usklađenim sa potrebama tržišta rada.
- **Korak 3 - Validacija i prepoznavanje**, kojim će se osigurati da se veštine koje je korisnik stekao potvrde i priznaju.

Ukoliko se vaš projekat bavi integracijom ciljeva ove inicijative u državama čije ustanove su partneri na projektu, predlažemo da imate na umu da brojne države Evropske unije na različite načine uspešno rade na uključivanju ciljeva i aktivnosti ove inicijative u svoje sisteme obrazovanja odraslih. Sa tim u vezi, gde se pojedinačne države Evropske unije trenutno nalaze u sprovođenju *Upskilling Pathways* inicijative, možete saznati u izveštaju [Implementation report on Upskilling Pathways](#).

Digitalizacija – u sve se meša

S obzirom da su digitalizacija obrazovanja, sticanje digitalnih veština i kompetencija jedan od osnovnih prioriteta u reformi svih oblasti obrazovanja u svetu, te i priprema odraslih za tržište rada mora uključivati i unapređenje digitalnih kompetencija odraslih.

Projekti koji se bave unapređenjem obrazovanja odraslih neizostavno uključuju i digitalne kompetencije i postavljaju jasne i ambiciozne ciljeve dostizanja određenih nivoa znanja u toj oblasti. Kao korisne smernice kako za države članice Evropske unije, tako i za sve zainteresovane strane koje teže da u svom radu i saradnji sa partnerima unesu izmene u oblasti obrazovanja, Evropska komisija je definisala jasne ciljeve u Akcionom planu za digitalizaciju obrazovanja 2021-2027. godine ([Digital Education Action Plan 2021-2027](#)).

Ako razmišljate o projektu koji će se baviti digitalnom i funkcionalnom pismenošću, korisno je da pogledate koje ključne digitalne kompetencije prepoznaje Evropa u svom Okviru digitalnih kompetencija 2.0 ([Digital Competence Framework 2.0](#)). Upravo te ključne digitalne kompetencije (ili neke od njih), poput informacione i *data* pismenosti, komunikacije i saradnje kroz digitalne alate, razvoja digitalnog materijala, digitalne bezbednosti i rešavanja problema, mogu da budu u glavnom fokusu za unapređenje kroz projekte.

Primeri dobre prakse – nepresušan izvor inspiracije

Upoznajte se sa uspešno sprovedenim projektima, i njihova iskustva i rezultate iskoristite kao korektivnu meru za vašu projektnu ideju.

Sprovedene Erasmus+ projekte u oblasti obrazovanja odraslih možete pronaći na *Erasmus+ Project Results* platformi, a uvidom u njih, kao i u sve navedene evropske dokumente, možete primetiti da se ovi projekti uglavnom fokusiraju na:

- Unapređenje osnovnih i funkcionalnih veština odraslih;
- Razvijanju prilagođenih obuka polaznika;
- Karijernom vođenju;
- Evropskim politikama u oblasti obrazovanja odraslih.

U projektima koji se bave unapređenjem osnovnih i funkcionalnih veština odraslih uglavnom se radi na modernizaciji metodike i sadržaja nastave, te se razmišlja o partnerima iz država sa sličnim sistemom obrazovanja odraslih. Kao primeri dobre prakse, najčešće se koriste iskustva iz Irske, Nemačke, Portugala, dok su zemlje Istočne Evrope te koje su na sličnom nivou razvoja u oblasti obrazovanja odraslih. Ukoliko vas interesuje na šta bi trebalo da se usmere navedene države, kao i sve druge države Evropske unije, možete pogledati [European Semester country specific recommendations](#). Naime, u ovom dokumentu se nalaze preporuke za pojedinačne države članice o tome kako da podstaknu povećanje broja radnih mesta, ekonomski rast i investicije. Ovaj dokument zapravo daje smernice o tome šta se realno može postići u narednih 12-18 meseci i objavljuje se jednom godišnje.

Pored modernizacije kurikuluma, ovi projekti se često bave i razvojem obuka stručnog usavršavanja i osposobljavanja odraslih u cilju olakšavanja njihove tranzicije u svet rada. Sa tim u vezi, organizuju se obuke različitih ciljnih grupa poput niskokvalifikovanih, visokokvalifikovanih, podzastupljenih grupa i slično. Obuke su uvek posebno prilagođene osobama koje je pohađaju, njihovom znanju i prethodnom životnom iskustvu. Pokazalo se da su takve obuke imaju značajno veću korist za polaznike u poređenju sa šematskim, standardizovanim obukama koje se uglavnom sprovode.

S obzirom da su prilično retki, projekti koji se bave povezivanjem obrazovanja odraslih i karijernim vođenjem odraslih su se pokazali kao posebno relevantni i korisni. U sistemima obrazovanja odraslih uglavnom se zaboravlja na važnost uključivanja socijalnih službi i službi za zapošljavanje, te njihovim smernicama i podršci koje izuzetno koriste pojedincima koji su ušli u sistem obrazovanja odraslih. U skladu sa time, može se razmišljati o uključivanju upravo ovih službi u projekat i korišćenju njihovih resursa, pre svega iskustva i znanja u karijernom vođenju, za pripremu kurikuluma, procenu prethodnog znanja i iskustva pojedinaca, te prilagođavanju njihovim potrebama i daljem usmeravanju.

Ukoliko vas pak zanimaju politike u oblasti obrazovanja odraslih na evropskom nivou, korisno je da pogledate najvažnije i najnovije dokumente kojima je ova oblast uređena, poput [Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning](#); [Council Recommendation on Upskilling Pathways: New opportunities for adults](#); [New Skills Agenda for Europe](#); [European Semester country specific recommendations](#); [Electronic Platform for Adult Learning in Europe \(EPALE\)](#); [Upskilling Pathways - New opportunities for adults webpage](#).

Izvori

[European Skills Agenda](#)

[Education and Training Monitor 2020](#)

[Skills for jobs](#)

[Working together](#)

[Helping people to develop skills throughout their lives](#)

[National Skills Agenda](#)

[EU Skills Profile Tool](#)

[Upskilling Pathways initiative](#)

[Implementation report on Upskilling Pathways](#)

[Digital Education Action Plan 2021-2027](#)

[Digital Competence Framework 2.0](#)

[Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning](#)

[Council Recommendation on Upskilling Pathways: New opportunities for adults](#)

[European Semester country specific recommendations](#)

[Electronic Platform for Adult Learning in Europe \(EPALE\)](#)

[Godišnji plan obrazovanja odraslih u Republici Srbiji](#)

[Pravilnik o nastavnom planu i programu osnovnog obrazovanja odraslih](#)